

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ק"ד
הדף היומי בהלכה: סימן קפ"ד מתחילת הסימן עד סעיף ה'
המוסר היומי: אהבת חסד חלק ב' פרק י"ז מ'גדולה צדקה' עד 'איתא באבות דרבי נתן'

לוח
לימוד
יומי

מדוע נוהגין לכסות הסכין בשעת ברכת המזון ולא בשעת האוכל?

וגם סיפור מטלטל מהספר חסידים על הזהירות הנדרשת בברכת המזון

נפסק בשולחן ערוך שנוהגים לכסות את הסכין בשעת ברכת המזון, אחד הטעמים להלכה זו, אומר הרוקח, משום שהשולחן דומה למזבח, ועל המזבח נאמר שלא להניף עליו ברזל, כי אינו בדין שיונף ברזל המקצר חייו של אדם, על המזבח שהוא מאריך חייו של אדם.

יש לתמוה - שואל הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל - הרי אם השולחן דומה למזבח המכפר, אם כן מן הראוי היה שלא יניחו סכין על השולחן בזמן האוכל, ולא בזמן ברכת המזון.

אלא מחדש הגר"י זצ"ל, הרי השולחן דומה למזבח, משום האכילה בקדושה לפני ה', כמו אכילת המזבח שאכילתו היא ריח ניחוח לה', אם אכן - אומר הרב גלינסקי - המודד עד כמה האכילה היא בקדושה, ועד כמה היה השולחן דומה למזבח - הוא באופן שיברך ברכת המזון.

זהירות מיוחדת נדרשת בברכת המזון

כתב התשב"ץ (סי' שט"ו) והובא בב"ח (סי' קפ"ה) למה אין 'ף' בברכת המזון, לפי שכל מי שמברך ברכת המזון בכוונה, אין שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף.

ובספר החינוך (מצוה ת"ל) כתב: יש אומרים שכל מי שזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו.

ובספר חסידים (סימן מ"ו) מובא מעשה באדם אחד שמת לפני זמנו, לאחר כמה שנים מפטירתו, היה מרבה להתגלות לאחד מקרוביו בחלום, שאל אותו החולם: היאך אתה נוהג באותו עולם שאתה שם? אמר לו: בכל יום דנים אותי על שלא הייתי מדקדק לברך ברכת המזון וברכת הפירות בכוונת הלב ואומרים להנאתך נתכוונת, שאלו החולם: והלא אין משפט לרשעים אלא שנים עשר חודש, וכבר עברו עליך יותר משנים עשר, ועדיין דנים אותך? אמר לו: אין דנים אותי פורעניות חזקים כמו בשנים עשר ראשונים.

אתה אוכל במקום פתוח - האם מותר לך לזוז ממקומך לפני ברכת המזון?

האוכל פת, צריך לברך ברכת המזון במקום שבו אכל, בטרם יצא ממקומו. ואין לצאת אף מחדר לחדר באותו הבית, ואף אם היתה דעתו לכך בשעת ברכת 'המוציא', אלא אם כן היתה דעתו לאכול במקום השני, שרשאי הן לאכול והן לברך שם. ובאותו החדר, מותר לכתחילה לשנות את מקומו, ואף מדובר בחדר גדול, וגם אם אינו רואה מהמקום שמברך את המקום שבו אכל, וכגון שהוא מוסתר על ידי ארון; וכן מותר בשעת הצורך - כגון שמקום האכילה אינו נקי - לברך בחדר אחר, במקום שרואים ממנו את המקום שבו אכל. והאוכל במקום שאינו מוקף מחיצות - לא יזוז ממקומו עד שיברך, ובשעת הצורך רשאי לשנות את מקומו בטווח של ארבע אמות (1.92-2.31 מטרים, לשיטות השונות). ויש אומרים שדין זה אמור גם לגבי ברכת 'על המחיה', וכן העיקר להלכה; ויש אומרים שגם בברכות 'על העץ' ו'על הגפן', ולכתחילה יש להחמיר כדבריהם. [ביאורים ומוספים דרשו, 1 ו-7]

אכלת עוגה בהתונה ונסעת הביתה - האם תצטרך לשוב לאולם ולברך?

מי שאכל פת או מיני מזונות, ויצא ממקומו לפני ברכת המזון - ישוב למקומו ויברך, ואף אם כבר התרחק מאד מהמקום שבו אכל, ואף אם משום כך יפסיד תפילה בציבור, או שיפסיד את האוטובוס וכדומה. ואם בָּרַךְ במקום שנמצא בו, אף אם ידע שעליו לשוב למקום אכילתו - לא ישוב ויברך. ואם עד שישבו למקומו יחלוף 'שיעור עיכול' (ראה סעיף ה) ולא יוכל לברך עוד - יברך במקום שבו נמצא, כדי שלא להפסיד את חיוב הברכה. ואם יש ברשותו פת או מיני מזונות - בהתאם למה שאכל בתחילה - וטרם חלף שיעור עיכול מהאכילה הראשונה, כך שחובת ברכה אחרונה עדיין חלה עליו - יאכל מעט, אף פחות מכזית, ויברך במקום שנמצא בו; (וראה שו"ע קעח, א, ב ויה, לענין ברכה ראשונה על אכילתו השניה). ואם היציאה ממקומו היתה בשגגה - באכילת פת, בשעת הדחק אינו חייב לשוב למקומו; ובמיני מזונות - נחלקו הפוסקים אם צריך לשוב למקומו. [ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3 ו-7]

באילו מקרים מברכים ברכת המזון מִסְפֵּק?

מי שמשופק אם בָּרַךְ ברכת המזון, או שאכל מאכל שספק אם צריך לברך עליו ברכת המזון - צריך לברך מִסְפֵּק, כיון שחובת ברכת המזון היא מדאורייתא, ו'ספקא דאורייתא לחומרא'. ויברך גם את הברכה הרביעית שבברכת המזון - 'הטוב והמטיב' - הגם שהיא מדרבנן - כדי שלא יבואו לזלזל בחשיבותה. ודין זה אמור דוקא כשאכל לשְׁבֵעָה, שאז חובת הברכה מדאורייתא, אבל אם לא שבע - כיון שלדעת רוב הפוסקים אין חובת הברכה באופן זה אלא מדרבנן, לא יברך מספק; אך לירא שמים ראוי במקרה כזה לאכול סעודת פת בשנית ולברך ברכת המזון, והברכה תפטור גם את האכילה הראשונה. והמסופק אם עבר שיעור עיכול - יש שכתב שלא יברך מספק, אך רבים מאחרונים כתבו שגם באופן זה יברך. ואשה, שספק אם חיובה בברכת המזון הוא מדאורייתא או מדרבנן - נחלקו האחרונים אם מברכת מספק; והנהוגת לברך, אין למחות בידה. [ביאורים ומוספים דרשו, 8 ו-10]

אתמול למדנו

- יש אומרים ששלוש הברכות הראשונות של ברכת המזון דינן כדין תפילת 'שמונה עשרה', ואסור לענות לקדיש, קדושה ו'ברכו'. ויש שצייד שכל הברכות דינן כדין קריאת שמע וברכותיה.
- חובה לשבת בברכת המזון, ובדיעבד יוצאים ידי חובה אף בעמידה ובשכיבה. ומדברי הפוסקים נראה שאף בברכה הרביעית צריך לשבת; ויש שכתב שצריך לשבת עד 'עושה שלום'.
- ראוי שכל המשתתפים בסעודה יברכו בלחש יחד עם ה'מזמן', כדי לקיים בכך את עיקרה של מצות הזימון: "גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו".

מחר נלמד

- מהי החובה המיוחדת בברכת המזון לברך מיד לאחר האכילה?
- עד מתי ניתן לברך ברכה אחרונה?
- באיזה מקרה ראוי שלא לשתות לאחר סעודת פת?